

CONSTRÂNGEREA FIZICĂ ȘI PSIHICĂ ÎN CADRUL ACTELOR/AȚIUNILOR SEXUALE NECONSIMȚITE

FIZICAL AND PHYSICAL COERCION IN THE CONTEXT OF SEXUAL ACTS/ACTIONS WITHOUT CONSENT

CZU: 343.435:343.54

<https://doi.org/10.59295/spd2024j.05>

Doina-Cezara GALAN,

ORCID: 0009-0009-8610-353X

e-mail: galan_doinacezara@mail.ru

Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The conditions of victims sexual consent, presents both theoretical and practical interest. It was used the analytical, comparative and logical method to analyze the conditions that the consent of the victim may present in the case of the inviolability of sexual life. The aim of this study is to elucidate some aspects of physical and mental coercion according this kind of crimes.*

Keywords: *consent, physical restraint, mental restraint*

INTRODUCERE

În contextul reglementării propuse de legiuitorul moldav, nu este definit termenul de consimțământ ci doar sunt prevăzute condițiile în care un act sexual sau acțiunile cu caracter sexual devin neconsimțite. În contextul prezentului studiu prezintă interes constrângerea fizică în cadrul actelor sau acțiunilor sexuale neconsimțite.

Constrângerea fizică în cadrul actelor/acțiunilor sexuale neconsimțite

În dreptul penal constrângerea fizică poate fi identificată drept cauză care înlătură caracterul penal al faptei; circumstanță atenuantă, modalitate de realizare a laturii obiective în cadrul unor infracțiuni. Prezintă interes constrângerea fizică în calitate de modalitate normativă de realizare a laturii obiective în cadrul infracțiunilor privind viața sexuală.

Un exemplu elocvent în practica judiciară se referă la următoarea situație

„B. N. V., la data de 19 iulie 2023, în perioada de timp cuprinsă între orele 19:40 min. până la 21:06 min., în timp ce se afla lângă lacul nr.2 din parcul „Valea Trandafirilor” din mun. Chișinău, acționând cu intenție directă, în scopul obținerii unei satisfacții sexuale, a ademenit-o pe X a.n.2009, despre care știa cu certitudine că este minoră, unde prin aplicarea forței fizice manifestată prin strângerea brațelor, astupându-i gura cu mâinile, a împins-o cu putere la sol în fâșia forestieră din proximitate, după care a dezbrăcat-o de pantaloni și lingerie intimă din partea de jos a

corpului, ulterior acționând cu aceeași intenție și urmărind realizarea aceleiași scop infracțional, a săvârșit față de minora X acțiuni cu caracter sexual neconsimțite, prin atingerea organului genital a minorei cu mâinile, inclusiv cu limba și buzele. Acțiunile lui B. N. V., au fost calificate de către organul de urmărire penală în baza art.172 alin. (2) lit.a) Cod penal, acțiuni cu caracter sexual neconsimțite, săvârșite cu bună știință asupra unui minor”[1].

În atare ipostază infracțiunea de viol nu va forma concurs de infracțiuni cu una din infracțiunile contra vieții sau sănătății persoanei. În alt context, ca și până la intrarea în vigoare a Legii nr. 316/2022, „constrângerea fizică, exercitată în cazul infracțiunii prevăzute la art. 171 CP RM, se poate concretiza în: 1) vătămarea intenționată gravă, medie sau ușoară a integrității corporale ori a sănătății; 2) violența care nu implică un prejudiciu cauzat sănătății”.

Sușinem pe deplin ideea autorilor S. Brînză și V. Stati care afirmă că, în ipoteza în care constrângerea fizică, care însoțește actul sexual, se concretizează în vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, nu este necesară calificarea suplimentară potrivit art. 151 CP RM. Argumentul în susținerea acestei soluții de calificare se exprimă în aceea că „constrângerea fizică se aplică o singură dată. [Această stare de lucruri] însă nu este reflectată în cazul calificării prin concurs, conform art. 171 și 151 CP RM. Din această calificare reiese că făptuitorul va fi tras de două ori la răspundere penală pentru aceeași constrângere fizică. Adică, va fi supraevaluat pericolul social al celor săvârșite, încălcându-se principiul de neadmitere a sancționării duble a aceleiași fapte. În mod regretabil, legea penală în vigoare nu oferă nici o posibilitate ca [actul] sexual, realizat datorită și în legătură cu cauzarea în prealabil a vătămării intenționate grave a integrității corporale sau a sănătății, să fie calificat fără ca pericolul social al celor comise să fie subevaluat sau supraevaluat”.[2]

CONCLUZIE

În concordanța exemplului mai sus, deprindem următoarele condiții ale constrângerii fizice: 1) să existe o constrângere fizică asupra persoanei care presupune o forță (o energie activă), căreia nu i se poate rezista, și care este exercitată asupra energiei fizice a unei persoane în vederea imobilizării rezistenței ultimei; 2) Forța fizică este îndreptată în vederea realizării actului sau a acțiunilor cu caracter sexual.

Constrângerea psihică în cadrul actelor/acțiunilor sexuale neconsimțite

La fel ca și constrângerea fizică, constrângerea psihică poate fi identificată drept cauză care înlătură caracterul penal al faptei; circumstanță atenuantă, modalitate de realizare a laturii obiective în cadrul unor infracțiuni.

Constrângerea psihică se manifestă prin violențe exprimate prin amenințări cu aplicarea forței asupra victimei, copiilor, rudelor, apropiaților acestora cu scopul de a înfrânge rezistența victimei și de a o sili să întrețină cu făptuitorul relații sexuale. În caz

de viol sunt posibile numai amenințări de așa ordin care pot să ducă persoana într-un impas egalând cu starea de neputință, adică amenințări cu aplicarea forței asupra victimei, copiilor, rudelor, apropiaților acesteia cu scopul de a înfrânge rezistența victimei și de a o sili să întrețină cu făptuitorul relații sexuale. Or, alt tip de amenințare considerăm că nu poate fi interpretat drept constrângere psihică. În acest sens amenințarea de alt gen poate constitui în sine o infracțiune separată.

În conformitate cu Sentința în numele Legii din 07 aprilie 2023 mun. Emisă de Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), „N. V., la 18.08.2019, aproximativ la ora 00:30 min., aflându-se în mun. Chișinău, pe str. Mitropolit Varlaam, 56, în hala nr. 3 din incinta „Pieții Centrale”, după ce a consumat băuturi alcoolice cu partea vătămată X, despre care știa cu certitudine că era minoră, profitând de minoratul victimei X, de faptul că ea se afla într-un mediu închis, fără careva ajutor, precum și de faptul că de curând minora consumase alcool, a aplicat în raport cu aceasta violență psihică, exprimată prin comunicarea faptului că ea de a colo nu o să plece (în condițiile în care ușile localului erau încuiate), precum și violență fizică exprimată prin tragerea ei de o mână în altă cameră, prin atingerea ei pe corp în zonele intime, prin dezbrăcarea ei de pantaloni în pofida obiecțiilor formulate de aceasta și afirmațiilor că vrea să plece de acolo. În continuare, după ce victima l-a lovit cu piciorul și a fugit din acea cameră în care a tras-o anterior de mână, N. V. a fugit din urma ei, a apucat-o de păr și a tras-o înapoi în aceeași cameră, i-a dat o palmă peste față. Astfel, N. V. a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.171 alin.(2) lit. b) Cod Penal al Republicii Moldova..” [3].

În contextul celor expuse, observăm că respectiva calificare nu este deplină. S-a ignorat că, înainte de toate, victima a fost privată de libertate. Așadar, în cazul exemplificat, libertatea fizică a persoanei a fost dispensată neîntemeiat de protecția necesară. Or, obiectul juridic special al infracțiunii de viol constituie relațiile sociale cu privire la inviolabilitatea sexuală sau libertatea sexuală a persoanei, care sunt apărute împotriva actului sexual neconsimțit. Obiectul juridic secundar al infracțiunii, prevăzute la art. 171 CP RM, îl formează relațiile sociale cu privire la libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea persoanei.

Ab initio, vom consemna că în situația expusă supra privațiunea ilegală de libertate a fost săvârșită *în scopul facilitării săvârșirii infracțiunii de viol*, caz în care infracțiunea prevăzută la art.166 CP RM constituie infracțiune-mijloc, în timp ce infracțiunea înscrisă la art.171 CP RM – infracțiune-scop. În atare ipoteză, constatăm că cele comise necesită a fi calificate potrivit regulilor concursului de infracțiuni. Mai exact, este vorba de concurs de infracțiuni cu conexitate etiologică. Privarea victimei de libertate nu poate nici de cum fi concepută drept o modalitate de realizare a constrângerii psihice prin care a fost realizat violul.

Un exemplu elocvent oferit în practica judiciară cu referire la respectiva calificare este Sentința în numele Legii din 12 septembrie 2022 emisă de Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), [4] conform căruia:

P. A. , la data de 17.03.2019 aproximativ ora 20.00 minute, acționând cu intenție directă, având scopul privării de libertate a unei persoane despre care știa cu certitudine că este minoră, conștientizând caracterul ilegal și prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmăriri prejudiciabile a acțiunilor sale și dorind în mod conștient survenirea acestora, în vederea creării unor premise favorabile pentru a o determina pe minora X, născută la 02.04.2001, să întrețină cu acesta un raport sexual, profitând de faptul că erau vecini și de încrederea acesteia, inducând-o în eroare pe minora , precum că fratele ei, C. D., se află la el la domiciliu, în apartamentul Y din strada Y, mun. Chișinău, a convins-o să vină în apartamentul menționat, după care în vederea realizării intenției sale infracționale, a închis ușa apartamentului din interior, a scos mânerul de la ușă și l-a aruncat, pentru ca ușa să nu poată fi deschisă. Ulterior, la solicitările minorei X, de a-i permite să plece din apartamentul menționat, P. A., a refuzat, iar când ultima a început a bate în ușă, P. A. a aplicat față de aceasta forța fizică, împingând-o de la ușă, astfel, împiedicând-o de a se deplasa conform voinței sale, de a-și alege liber locul aflării și de a comunica cu alte persoane. Prin acțiunile indicate, P. A. a comis în mod intenționat privațiunea ilegală de libertate a unei persoane, dacă acțiunea nu este legată cu răpirea acesteia, săvârșită cu bună-știință asupra unui minor, infracțiune prevăzută de art.166 alin.(2) lit. c) din Codul penal.

Tot el, la data de 17.03.2019 aproximativ ora 20.00 minute, în timp ce se afla în apartamentul nr. Y din str. Y, mun. Chișinău, acționând cu intenție directă, având scopul întreținerii unui raport sexual prin constrângere fizică și psihică a persoanei și cu bună-știință asupra unui minor, conștientizând caracterul ilegal și prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările prejudiciabile a acțiunilor sale și dorind în mod conștient survenirea acestora, urmărind scopul satisfacerii poftei sexuale, profitând de faptul că a privat-o de libertate pe minora X, închizând-o în apartamentul menționat, și de faptul că este fizic mult mai puternic decât ultima, a încercat să întrețină cu minora X un raport sexual contrar voinței acesteia, însă, aceasta opunea rezistență. În continuarea acțiunilor sale infracționale, P.A., în vederea înfrângerii rezistenței din partea minorei X, a apucat-o pe ultima cu mâna de gât, a strâns-o cu putere și a amenințat-o să nu mai strige, că în caz contra o va ucide. Ulterior, a dezbrăcat-o cu forța, i-a introdus penisul în vagin și a întreținut cu aceasta un raport sexual vaginal contrar voinței ultimei. Prin acțiunile indicate, P. A. a comis în mod intenționat violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică și psihică a persoanei, săvârșit cu bună știință asupra unui minor, infracțiune prevăzută de art.171 alin. (2) lit. b) Cod penal.

În speța de mai sus, observăm o calificare corectă a faptei ori la fel ca în primul caz, făptuitorul în momentul privării victimei de libertate a acționat în baza unei intenții diferite.

Prin prisma situațiilor expuse supra, să ne imaginăm că făptuitorul nu încuie ușa, nu deposează victima de telefon, doar amenință victima cu divulgarea unor informații compromițătoare pentru aceasta în ipostaza în care aceasta nu acceptă să

întrețină cu el un act sexual. Apare întrebarea ferească poate fi considerată fapta expusă supra drept viol, comis prin constrângere psihică?

În atare circumstanțe, în opinia unui autor rus .M. Iakovlev [5], prin conținutul său amenințarea cu violență psihică se împarte în: amenințare cu aplicarea violenței; - amenințare de a da publicității unele informații ce ponegrec partea vătămată sau apropiatii ei sau de a nimici proprietatea (unele componente cer ca o asemenea nimicire să fie efectuată printr-o metodă care pune în pericol viața mai multor persoane); - amenințarea, al cărei conținut nu este dezvăluit în dispoziția articolului corespunzător al Codului penal. În special, aceasta are loc în componența violului.

Considerăm total eronată o atare abordare. Or, constrângerea psihică nu poate constitui modalitate de realizare a laturii obiective a infracțiunii de viol în atare ipostază. Sub prisma celor relatate fapta ar putea fi încadrată în conformitate cu prevederile art.173 din Codul penal adică Hărțuirea sexuală.

În acest sens, susținem opinia lui A. Borodac, „*practica judiciară și doctrina penală nu au acceptat, și pe bună dreptate, opinia menționată, deoarece aceste fapte sunt mai puțin periculoase pentru societate decât cele prin care se caracterizează violul și nu creează victimei nici o vicisitudine. De aceea, trebuie de avut în vedere că în caz de viol sunt posibile numai amenințări de așa ordin care pot să ducă persoana într-un impas egalând cu starea de neputință*” [6].

CONCLUZII

În ordinea ideilor precizate supra, constrângerea psihică trebuie să întrunească din punct de vedere penal următoarele condiții:

- 1) să existe o acțiune de constrângere asupra psihicului unei persoane prin amenințare;
- 2) persoana amenințată sau o altă persoană trebuie să fie expusă unui pericol grav;
- 3) constrângerea psihică să fie de așa ordin încât să ducă persoana într-un impas egalând cu starea de neputință;
- 4) pericolul vizat prin amenințare trebuie să fie de așa natură, încât să nu poată fi înlăturat în alt mod decât prin supunerea la cerințele făptuitorului.

REFERINȚE

1. Sentință în numele Legii 14.03.2024, Judecătoria mun. Chișinău (sediul Buiucani) [accesat la 01.07.2024] În: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5df7d392-4ebf-416c-a325-c453125bcce7;
2. Serghei Brînza, Vitalie Stati, Alina Tamazlîcaru „Violul și acțiunile cu caracter sexual neconsimțite: o abordare din perspectiva Legii nr. 316/2022” [accesat la 01.07.2024], Disponibil În: <https://juridicemoldova.md/16379/violul-si-actiu->

nile-cu-caracter-sexual-neconsimțite-o-abordare-din-perspectiva-legii-nr-316-2022.html

3. Sentința în numele Legii din 07 aprilie 2023, Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) [accesat la 02.07.2024] În:: https://jdr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7f8462de-6152-42f8-8937-6d6467707e49
4. Sentința în numele Legii din 12 septembrie 2022, Judecătoria mun. Chișinău (sediul Buiucani), [accesat la 04.07.2024] În:: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/96955817-2a51-4829-a4fc-7f333e2b8543
5. Яковлев Я.М.. Половые преступления. – Душанбе, 1969, p. 124
6. Borodac A.. Drept penal. Partea Specială. Vol. 1. – Chișinău: Știința, 1996, p. 235